DEDE KORKUT
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research
Sayı *Issue* 40 • Ağustos *August* 2026
www.dedekorkutdergisi.com.tr

ISSN: 2147-5490

Açık Erişim | *Open Access*

http://doi.org/10.25068/dedekorkut.490

Araştırma Makalesi | Research Article

Derviş Muhammed Yemînî'nin Fazîletnâmesi'nin Hicri 992 Tarihli Nüshası Üzerine Bir Değerlendirme

The Assessment of The Hijri 992 Manuscript of Dervish Muhammed Yemini's 'Faziletname'

Gökhan Şenyurt*

Öz

XVI. yüzyıl tekke şairlerinden olan Derviş Muhammed Yemînî, Alevi ve Bektaşi sahasında yer alan "Yedi Ulu Ozan" içerisinde önemli bir yere sahiptir. Hayatıyla ilgili kesin ve detaylı bir bilgi olmamakla birlikte şairin kaleme aldığı Fazîletnâme adlı eser, yaşadığı çevreye ve kendisine ışık tutacak nitelikte muhtelif detaylar barındırmaktadır. H 925/M 1519 yılında tamamlanan bu eser Hz. Ali'nin hayatıyla ve kerametleriyle donatılmış, temel nazım şekli mesnevi olan fakat şairin hicviye, methiye gibi nazım türleriyle müdahalesi sonucunda 7409 beyte ulaşan hacimli ve didaktik bir yapıt hâline gelmiştir. Yemînî'nin Fazîletnâmesi, XVI. yüzyıldan günümüze kadar olan süreçte sıkça okunan ve bir o kadar da yol gösterici bir eser olarak kabul edilmektedir. Bu kabul, ulaşılan ve incelenen kaynaklardan tespit edildiği kadarıyla Fazîletnâme'nin nüsha sayısının fazla olmasıyla desteklenmektedir. En az 74 nüshası olduğu sonucuna varılan eserin şahsî kütüphanelerde de yer alması ihtimali kuvvetle muhtemel olduğundan nüsha sayısının artması gayet mümkün görünmektedir. Bu çalışmada nüshalar içerisinde istinsah tarihi müellif nüshasına en yakın olan H 992/M 1584 nüshasının analizini yapma, nüshadaki sorunları ortaya çıkarma ve gerekli müdahalelerden sonra özgün bir veri oluşturma çabasına girilmiştir. Eser öncelikle referans kaynaktaki tenkitli metinle karşılaştırılmış, nüshanın her sayfası tek tek mukayese edilerek eksik veya farklı beyitlerin tasnifi yapılmıştır. Bunun yanı sıra sayfa numaralandırması üzerinde durularak anlam bütünlüğünü koruyucu bir sıralama ve düzenleme yoluna gidilmiştir. Tüm güncellemeler detaylı bir tablo hâline getirilerek çalışmaya eklenmiştir. Böylece H 992/M 1584 nüshasını incelemek isteyen veya inceleyecek olan araştırıcılara yol gösterici nitelikte bir kılavuz ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fazîletnâme, Derviş Muhammed Yemînî, H 992 Nüshası, İnceleme, Tasnif.

Abstract

Dervish Muhammed Yemini, one of the 16th-century tekke poets, holds an important place among the "Seven Noble Poet" of the Alevi and Bektashi traditions. Although there is no definitive or detailed information about his life, his work titled Faziletname contains various details that shed light on his social environment and his own life. Completed in Hijri 925, this work is imbued with the life and miracles of Hazrat Ali. While its primary poetic form is the mesnevi, the poet's incorporation of other genres such as satire and praise has resulted in a voluminous and didactic work comprising 7409 couplets. From the 16th century to the present day, Faziletname has been regarded as an influential and widely read work. This status is reflected in the considerable number of extant manuscripts identified through available sources. Current research indicates the existence of at least 74 manuscript copies, and the possibility that additional copies may be preserved in private collections suggests that this number may increase. This study focuses on Hijri 992 manuscript, which is among the copies closest to the authorial text in terms of its date of transcription. The manuscript was systematically compared with the published critical edition, and each page was examined individually to identify and classify missing and variant couplets. Particular attention was also paid to pagination and textual arrangement in order to preserve textual coherence. All findings and revisions were documented in a detailed table, thereby providing a valuable reference source for future studies on the Hijri 992 manuscript.

Keywords: Faziletname, Dervish Muhammed Yemini, Hijri 992 Manuscript, Examination, Classification.

Not *Note*

Bu çalışma, 28-29 Ağustos 2020 tarihinde çevrim içi olarak düzenlenen I. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Sempozyumunda sunulan aynı adlı bildirinin gözden geçirilmiş, genişletilmiş ve yeni verilerle güncellenmiş hâlidir.

Sorumlu Yazar *Corresponding Author*

*Bilim Uzmanı. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul /Türkiye

© 2026. Şenyurt, G.

gokhanssenyurt@hotmail.com

Makale Geçmişi *Article History*

Başvuru	*Submitted* 28.05.2026
Revizyon Talebi	*Revision Requested* 24.06.2026
Son Revizyon	*Last Revision Received* 25.07.2026
Kabul	*Accepted* 06.07.2026
Yayın	*Published* 31.08.2026

Lisans *Licence*

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Atıf *Citation:*
Şenyurt, G. (2026). Derviş Muhammed Yemînî'nin Fazîletnâmesi'nin Hicri 992 tarihli nüshası üzerine bir değerlendirme. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, (40), 27-37. http://doi.org/10.25068/dedekorkut.490

Giriş

Alevi ve Bektaşi edebiyatının önemli temsilcilerinden biri kabul edilen Derviş Muhammed Yemînî'nin, XV. yüzyılın ikinci yarısıyla XVI. yüzyılın ilk yarısı arasında yaşadığı tahmin edilmektedir. Şairin hayatına dair bilgiler sınırlı olmakla birlikte yaşamı ile ilgili muhtelif detaylar kendi eseri olan Fazîletnâme başta olmak üzere çeşitli kaynaklar ışığında değerlendirilebilmektedir. Söz konusu kaynaklarda Derviş Muhammed'in asıl adının Ali olduğu (Özmen, 1995, s. 43)[1], Tosun Baba adıyla bilinen Semerkantlı (yahut Eğribozlu) hafız bir zatın oğlu olarak dünyaya geldiği (Şahin, 2013, s. 11-12), Kalenderî şeyhi Otman Baba'ya bağlandığı ve Otman Baba'nın vefatının ardından posta geçen Akyazılı Sultan çevresinde faaliyet gösterdiği ifade edilmektedir. Ayrıca Hurufî düşüncenin yayılmasına katkıda bulunduğuna (Gölpınarlı, 1973, s. 29) ve XVI. yüzyılın ilk yarısında Manastır dolaylarında şehit edildiğine (Tevfik, 1327, s 59-60; Noyan, 1999, s. 278-279)[2] dair açıklamalar mevcuttur. Bunun yanında Demir Baba Velâyetnâmesi'nde de Derviş Muhammed'in yaşadığı döneme temasıyla ilgili muhtelif bilgiler bulunmaktadır (Kılıç ve Bülbül, 2011, s. 18-150).

Fazîletnâme'de yer alan bilgiler doğrultusunda şairin sıklıkla kullandığı mahlası Yemînî'dir. [3] H 925/M 1519 yılında tamamlanan eser aslında Şeyh Rükneddin'e ait Farsça ve aynı adlı mensur bir metnin Türkçe manzum bir biçime dönüştürülmüş hâlidir.[4] Ortalama 7409 beyitten oluşan hacimli bir yapı arz eden bu mesnevinin ana teması Hz. Ali'dir. Hz. Ali'nin doğumundan ölümüne kadar olan kısım yer yer didaktik bir şekilde ve çoğunlukla Hz. Ali'nin kerametleriyle donatılmış anlatılardan oluşmakta, bu anlatılar genel olarak fantastik unsurlarla beslenmekte ve içeriğe dâhil edilen gazel, kaside, terciibent gibi türler eserin anlatım çeşitliliğini artırmaktadır. Yine bunun yanında eserde dört halife, ehlibeyit, Hz. Muhammed, on iki imam[5] gibi İslâm tarihinde önem arz eden şahsiyetler ile din uğruna yapılan savaşlarla ilgili anlatılar da yer almaktadır (Tepeli, 2002, s. 97-603).

---

[1] Burada her ne kadar şairin asıl adının Ali olduğu söylense de söz konusu çıkarımın doğru olmadığı Fazîletnâme'deki şu beyitten anlaşılmaktadır:

Yemînî bende-i evlâd olupdur
Alî ismi ana evrâd olupdur (Tepeli, 2002, s. 600)

Buradaki Ali isminin, şairin dilinden eksik etmediği, sürekli zikrettiği (vird edindiği) Hz. Ali olduğu açıktır. Dolayısıyla şairin adı olması ile ilgili yanılgı beyitin hatalı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır.

[2] Derviş Muhammed Yemînî'nin şehit edilmesine ilişkin bu bilginin doğruluğu noktasında net bir sonuca ulaşılamamıştır. Bedri Noyan Dedebaba'nın Mehmet Tevfik'ten alıntıladığı üzere şairin H 940 / M 1533 yılında Manastır'da şehit edilmiş olduğu fakat şehit olmasıyla ilgili hiçbir detay bilgiye rastlanılmadığı bilinmektedir (Noyan, 2000, s. 27; Şahin, 2013, s. 13-14). Yine bunun yanında Demir Baba Velâyetnâmesi'ndeki muhtelif detaylar şairin H 940/M 1533 yılında vefat etmiş olamayacağı yönünde bilgiler sunmaktadır (Kılıç ve Bülbül, 2011, s. 18-150; Şenyurt, 2020a, s. 66-71).

[3] Yemînî mahlası, Fazîletnâme'de 52 kez geçmekte olup şairin Hafız Oglı mahlasını 4 kez, İbn-i Hafız mahlasını ise 1 kez kullandığı görülmektedir (Tepeli, 2002, s 6-7).

[4] *Fazîletnâme*'nin aslında Şeyh Rükneddin'e ait olduğu, eserin "Bunı Şeyh Rükneddîn şerh eylemişdür / Lisân-ı Fâris içre söylemişdür / Fazîlet-nâme-i şâhı o bihter / Degüldür nazm u nesr içinde söyler / Biz itdük Türkî içinde manzûm / Bilür varısa eksük ehl-i ma'lûm" beyitlerinde dile getirilmiştir (Tepeli, 2002, s. 167-168).

[5] Eserde Hz. Ali esas olmak üzere On İki İmam'ın da önemli bir yeri vardır. Derviş Muhammed Yemînî, eserin medhiye, münacat gibi muhtelif kısımlarına "düvazdeh imam" bağlamınd On İki İmam'ı ekleyerek bir bakıma manevî bir ahenk oluşturmuştur (Şenyurt, 2020b, s. 94-106). Şairin bu hassasiyeti ile yine eserde bulunan ve Hz. Ali'nin hilafetini destekleyen birtakım anlatılarla bu anlatılara ispat niteliğinde olacak kudrette esere serpiştirilen Şii temayüllü hadisler Yemînî'nin hangi inanç atmosferi içinde olduğuna yönelik ipuçları vermektedir (Tepeli, 2002, s. 97-613).

Derviş Muhammed Yemînî'nin Fazîletnâmesi bilhassa Alevi ve Bektaşi toplumları tarafından sıkça okunan bir eser hâline gelmiştir. Eserin hem öğretici niteliği hem de Hz. Ali merkezli anlatı yapısı söz konusu çevrelerde benimsenmesini sağlamış ve bu durum metnin farklı dönemlerde çoğaltılarak günümüze kadar ulaşmasının yolunu açmıştır. Günümüze ulaşan nüsha sayısının fazlalığı da eserin tarihsel süreç içerisindeki yaygınlığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışmanın devamında Fazîletnâme nüshaları hakkında genel bir bilgi verilecek, ardından H 992/M 1584 tarihli nüsha üzerinde durulacaktır.

2. Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesi yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Çalışmanın esas inceleme materyalini Fazîletnâme'nin H 992/M 1584 tarihli yazma nüshası oluşturmaktadır. Nüsha öncelikle genel manada kodikolojik ve paleografik açıdan ele alınmış ayrıca yazmanın fiziksel yapısı, metin düzeni ve öne çıkan temel nitelikler incelenmiştir.

Çalışmanın metin incelemesine ilişkin aşamasında söz konusu nüsha esas alınmıştır. Nüshada yer alan metin, Fazîletnâme'nin bilinen diğer nüshalarına ilişkin katalog kayıtları, yayımlanmış bilimsel çalışmalar ve ulaşılabilen nüsha bilgileriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda beyit sıralanışında görülen farklılıklar ile eksik veya ilave beyitler, metin tenkidi ilkeleri çerçevesinde tespit edilerek yorumlanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiş ve söz konusu nüshanın Fazîletnâme metin geleneği içerisindeki yeri, özgün nitelikleri ve araştırmacılar açısından taşıdığı bilimsel değer ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada inceleme ve değerlendirme sürecinde elde edilen bulguların nesnel biçimde ortaya konulmasına özen gösterilmiş ve yorumlar yalnızca nüshadan elde edilen veriler ve ilgili literatür ışığında temellendirilmiştir. Bu bağlamda yazma nüshanın hem somut nitelikleri hem de metin geleneği içerisindeki konumu, sistematik bir inceleme yöntemi doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3. Nüshalar

Fazîletnâme'nin mevcut nüshaları üzerine yapılan incelemelerde, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı veri tabanı ile Yusuf Tepeli neşrinde yer alan kayıtların taranması sonucunda eserin yetmiş dört nüsha olduğu belirlenmiştir (Şenyurt, 2020c, s. 48-55). Tespit edilen nüshaların bir bölümü yurt dışı kütüphanelerinde yer almakta ve bazı nüshalara sanal ortamda erişim imkânı verilmemektedir.[6] Bunun yanında Tarih öğretmeni İbrahim Gökçe'nin şahsî kütüphanesinde de bir Fazîletnâme nüshasının bulunduğuna ilişkin bilgiler mevcuttur (Tarama Sözlüğü, 2009, s. XXII). Bedri Noyan ise müstensihi Hattat Derviş Mustafa olan ve 1902 yılında istinsah edilen bir nüshanın kendisinde bulunduğunu belirtmektedir (Noyan, 1999, s. 278-279). Yine Tokat'ın Almus ilçesine bağlı Görümlü köyünde yaşayan ve Kul Himmet'in soyundan geldiği belirtilen Rıza Şahin Dede'nin elinde bulunan nüshanın müellif nüshasından kopya edildiği düşünülmekte hatta nüshanın baş

[6] Eserin nüshaları üzerine yapılan katalog ve literatür taraması detaylarında 42 nüshanın istinsah tarihi belli olmayıp geri kalan nüshaların H 992/M 1584 ile H 1321-1322/M 1904 yılları arasında istinsah edildiği tespit edilmiştir. Söz konusu nüshaların koleksiyon ve demirbaş numaraları, müstensihleri, kayıt bilgileri gibi diğer detaylar için ayrıca bk. (Şenyurt, 2020c, s. 48-55; Tepeli, 2020, s. 16-28; https://portal.yek.gov.tr/works/search/full?key=Faziletname)

kısmının yanması dolayısıyla adının halk arasında "Yanık Kitap" olarak ünlendiği bilinmektedir (Şahin, 2013, s. 7). Böylelikle Fazîletnâme'nin nüsha sayısının şahsî kütüphanelerdeki yazmalarla birlikte daha da artabileceği kuvvetle muhtemel olup henüz kayıt altına alınmamış başka nüshaların bulunma ihtimali de değerlendirmeye açıktır.

Nüshalar üzerinde yapılan incelemeler sırasında dikkat çeken H 992/M 1584 tarihli nüsha müellifin yaşadığı döneme yakın olması sebebiyle dikkatleri üzerine toplamıştır. Aşağıdaki başlıktan itibaren bu nüsha üzerine yapılan değerlendirmelere yer verilecektir.

3. 1. Hicri 992 Nüshası

Millî Kütüphane'de Eskişehir İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'na 26 Hk 1110 arşiv numarası ile kayıtlı bu nüsha, Fazîletnâme'nin yazıldığı H 925/M 1519 yılına çok yakın bir döneme aittir. H 992/M 1584 yılında istinsah edilen ve müstensihi belli olmayan nüshanın belli başlı özellikleri şunlardır:

i. Kayıtlarda 249 varak olarak görünmesine rağmen dijital ortamda 235 varak (PDF dosyasından) bulunmaktadır. Buna göre on dört varağın eksik/kayıp olduğu anlaşılmaktadır. [7]
ii. Koleksiyonda nüshanın ön kapağı mevcut değildir. İlk sayfada yalnızca Sıra No.: 1110 Eskişehir ibaresi yer almaktadır. Kahverengi tonlu arka kapağın orta kısmında yaprak desenli bir damga mevcuttur. Sayfaların birbirlerinden ve arka kapaktan dağılmaması adına boz renginde bir bantla desteklendiği görülmektedir.
iii. Sayfalardaki on beşer satırlık düzen genel olarak korunmakla birlikte hadis ve ayetlerin bulunduğu bazı sayfalarda bu sayı 1-2 beyit civarında değişkenlik göstermektedir.
iv. Yazmada Rika, Ta'lik ve Nesih yazı türleri kullanılmıştır.
v. Harf, kelime veya kelime gruplarının okunmasına engel olacak ciddi bir deformasyon bulunmamaktadır. Yalnızca bazı başlıkların zaman içerisinde silikleştiği görülmektedir.
vi. Eserin son varağında "Temmet tamâm-ı bî-'avni'llâhi el-melikü'l mennân / Tahrîren fî evâhir-i Safer el-müellif, sene 992"[8] ibaresi yer almaktadır.

Nüsha üzerinde yapılan detaylı incelemelerde ilk sayfada tespit edilen bir sorundan hareketle bütün dosya yeniden değerlendirilmiştir. Metin; beyit düzeni, anlam bütünlüğü ve sayfa sıralaması dikkate alınarak iki kez taranmıştır. Analiz sonucunda şu temel sorunlar belirlenmiştir:

i. Nüshanın bazı sayfalarının yanlış sırayla yerleştirildiği anlaşılmıştır.
ii. Nüshadaki beyit diziliminde yer yer karışıklıklar bulunmaktadır.
iii. Eksik varaklardan kaynaklanan beyit kayıpları mevcuttur.
iv. Nüshanın muhtelif kısımlarında 2-3 adet yeni beyit tespit edilmiştir.

[7] Nüshanın dijital ortamdan görüntülerini yazmalar.gov.tr sitesinden talep ettikten sonra tarafımıza gönderilen sıkıştırılmış klasördeki dosya sayısı bu şekildeydi. Fakat ilgili kurumun sitesinde nüshanın 249 yaprak (dosya) olduğuna dair bilgi mevcuttur. İncelemek için bk.: https://portal.yek.gov.tr/works/detail/624115 [Erişim Tarihi: 25.05.2026]

[8] (Bu eser), Melik ve mennân olan Allah'ın yardımıyla H 992 yılının Safer ayının (Şubat) son günlerinde tamamlandı.

v. Nüshadaki kimi beyitlerde bazı sözcüklerin yanlış yazımından kaynaklı vezin kusurları mevcuttur. [9]

Yukarıda sıralanan sorunların tamamını daha somut ve toplu bir şekilde göstermek amacıyla tespit edilen tüm çıktılar bir tablo hâline getirilmiştir.[10] Tablonun oluşma düzeni ilk sütundan başlamak suretiyle şu şekildedir:[11]

i. 1. sütun, tarafımıza dijital ortamdan ulaştırılan nüshanın PDF sıra numarasını göstermektedir.
ii. 2. sütun, tarafımıza dijital ortamdan gönderilmiş nüshanın YT neşrine göre yeniden düzenlenerek nasıl bir sıralamada olması gerektiğini gösteren PDF sıra numarasını göstermektedir.
iii. 3 ve 4. sütunlar, ilgili dosyanın sağ tarafındaki beyitler ile o kısımdaki eksik/fazla beyitleri göstermektedir. Dosyanın sağ tarafı "B Tarafı" olarak isimlendirilmiştir.
iv. 5 ve 6. sütunlar, ilgili dosyanın sol tarafındaki beyitler ile o kısımdaki eksik/fazla beyitleri göstermektedir. Dosyanın sol tarafı "A Tarafı" olarak isimlendirilmiştir.
v. Son sütunda ilgili sayfanın/varağın genel beyit aralığı yer almaktadır.
vi. Eksik beyitler için sadece beyit numarası veya beyit aralığı verilmiş, yeni beyitlerin varlığı ayrıca ifade edilmiştir.

Tablo 1: Hicri 992 Nüshasının Detaylandırılması

PDF SIRASI (Nüsha)	PDF SIRASI (Düzenli)	A TARAFI (SAĞ)	EKSİK-FAZLA BEYİT (A)	B TARAFI (SOL)	EKSİK/FAZLA BEYİT (B)	GENEL BEYİT ARALIĞI
1	**1**	**ÖN KAPAK YOK.** "Sıra No.: 1110 Eskişehir" yazılı ön ilk sayfa mevcut.				
2	**17/B**	BOŞ	-	15-28	-	15-28
3	**18**	29-43	-	44-57	-	29-57
4	**19**	58-72	-	73-87	-	58-87
5	**20**	88-102	-	103-117	-	88-117
6	**21**	118-131	-	132-145	-	118-145
7	**22**	146-160	-	161-174	-	146-174
8	**23**	175-189	-	190-204	-	175-204
9	**24**	205-219	-	220-234	-	205-234
10	**25**	235-248	-	249-260	Sayfadaki 10. beyit YT neşrinde yok	235-260
11	**26**	261-275	-	276-290	-	261-290
12	**27**	291-305	-	306-320	-	291-320
13	**28**	321-335	-	336-350	340	321-350
14	**29**	351-365	-	366-380	-	351-380
15	**30**	381-395	-	396-412	409. ve 411.	381-412
16	**31**	414-428	413	429-443		414-443

[9] Çalışmanın amacı nüshanın iskelet kısmındaki sorunları ortaya koymak olduğundan vezin kusurları, imlâ hataları gibi hususlar tenkitli metin çalışmasına daha uygun olacağı için inceleme dışı bırakılmıştır.

[10] Çalışma sürecinde başvurulan referans kaynak Yusuf Tepeli tarafından 1994 yılında doktora tezi olarak tamamlanan ve 2002 yılında Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından 2 cilt olarak basılan *Dervîş Muhammed Yemînî Fazîlet-nâme (Giriş-İnceleme-Metin ve Gramatikal Dizin)* adlı eserdir. Tepeli, neşrinde Londra British Museum 19,805; Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi 439; Nevşehir Hacı Bektaş İlçe Halk Kütüphanesi Elyazması Eserler Bölümü 263 demirbaş numaralı nüshaları baz alarak bir tenkitli metin oluşturmuştur. Bu bakımdan H 992 / M 1584 nüshasının bilimsel bir çalışma ile titizlikle mukayesesi elde edilecek çıktıların güvenirliği açısından son derece mühimdir. Dolayısıyla tabloyu oluşturan beyit numaraları ve düzeni Yusuf Tepeli'nin neşri doğrultusunda oluşturulmuştur.

[11] Referans kaynak bundan sonra "YT neşri" olarak isimlendirilecektir.

17	**32**	444-458	-	459-473	-	444-473
18	**33**	474-487	-	488-502	-	474-502
19	**34**	503-516	-	517-531	-	503-531
20	**35**	532-546	546-871 arası	872-886	-	532-546 872-886
21	**36**	887-901	-	902-916	-	887-916
22	**37**	917-930	-	931-945	-	917-945
23	**38**	946-960	-	961-974	-	946-974
24	**39**	975-989	-	990-1004	-	975-1004
25	**40**	1005-1019	-	1020-1033	-	1005-1033
26	**41**	1034-1048	-	1049-1063	-	1034-1063
27	**42**	1064-1078	-	1079-1094	1093. beyit 28A'da	1064-1094
28	**43**	1095-1108	-	1109-1122	-	1095-1122
29	**44**	1123-1137	-	1138-1152	-	1123-1152
30	**45**	1153-1166	-	1167-1181	-	1153-1181
31	**46**	1182-1196	-	1191-1215	1197, 1200, 1204, 1210, 1211.	1182-1215
32	**47**	1216-1230	-	1231-1244	-	1216-1244
33	**48**	1245-1259	-	1260-1274	-	1245-1274
34	**49**	1275-1289	-	1290-1304	-	1275-1304
35	**50**	1305-1319	-	1320-1334	-	1305-1334
36	**51**	1335-1347	-	1348-1363	1357	1335-1363
37	**52**	1364-1379	1367	1380-1394	-	1364-1394
38	**53**	1395-1409	-	1410-1424	-	1395-1424
39	**54**	1425-1439	-	1440-1452	-	1425-1452
40	**55**	1453-1465	-	1466-1482	1472, 1481.	1453-1482
41	**56**	1483-1497	-	1498-1513	1505	1483-1513
42	**57**	1514-1528	-	1529-1542	-	1514-1542
43	**58**	1543-1556	-	1557-1571	-	1543-1571
44	**59**	1572-1585	-	1586-1600	-	1572-1600
45	**60**	1601-1615	-	1616-1630	-	1601-1630
46	**61**	1631-1645	-	1646-1660	-	1631-1660
47	**62**	1661-1675	-	1676-1690	-	1661-1690
48	**63**	1691-1705	-	1706-1720	-	1691-1720
49	**64**	1721-1735	-	1736-1750	-	1721-1750
50	**65**	1751-1766	1761	1767-1781	-	1751-1781
51	**66**	1782-1796	-	1797-1811	-	1782-1811
52	**67**	1812-1827	-	1828-1842	-	1812-1842
53	**68**	1843-1856	-	1857-1871	-	1843-1871
54	**69**	1872-1886	1873	1887-1901	-	1872-1901
55	**70**	1902-1915	-	1916-1930	-	1902-1930
56	**71**	1931-1945	-	1946-1961	1954	1931-1961
57	**72**	1962-1976	-	1977-1991	-	1962-1991
58	**73**	1992-2006	-	2007-2021	-	1992-2021
59	**74**	2022-2036	-	2037-2051	-	2022-2051
60	**75**	2052-2066	-	2067-2081	-	2052-2081
61	**76**	2082-2096	-	2097-2110	-	2082-2110
62	**77**	2111-2125	-	2126-2140	-	2111-2140
63	**78**	2141-2154	-	2155-2169	-	2141-2169
64	**79**	2170-2183	-	2184-2198	-	2170-2198
65	**80**	2199-2213	-	2214-2228	-	2199-2228
66	**81**	2229-2243	-	2244-2258	-	2229-2258
67	**82**	2259-2274	2266	2275-2289	-	2259-2289
68	**83**	2290-2304		2305-2319	-	2290-2319
69	**84**	2320-2336	2330 ve 2333	2337-2351	-	2320-2351
70	**85**	2352-2366	-	2367-2380	-	2352-2380
71	**86**	2381-2394	-	2395-2409	-	2381-2409
72	**87**	2410-2424	-	2425-2439	-	2410-2439
73	**88**	2440-2454	-	2455-2469	-	2440-2469
74	**89**	2470-2484	-	2485-2499	-	2470-2499
75	**90**	2500-2517	-	2515-2529	-	2500-2529
76	**91**	2530-2544	-	2545-2558	-	2530-2558
77	**92**	2559-2573	-	2574-2588	-	2559-2588
78	**93**	2589-2603	-	2604-2618	-	2589-2618
79	**94**	2619-2633	-	2634-2648	-	2619-2648
80	**95**	2649-2663	-	2664-2679	2664	2649-2679

81	**96**	2680-2694	-	2695-2709	-	2680-2709
82	**97**	2710-2724	-	2725-2740	2729	2710-2740
83	**98**	2741-2755	-	2756-2770	-	2741-2770
84	**99**	2771-2785	-	2786-2800	-	2771-2800
85	**100**	2801-2815	-	2816-2830	-	2801-2830
86	**101**	2831-2844	Sayfadaki 7. beyit YT neşrinde yok.	2845-2858	-	2831-2858
87	**102**	2859-2873	-	2874-2889	2874	2859-2889
88	**103**	2890-2901	-	2905-2919	-	2890-2919
89	**104**	2920-2934	-	2935-2949	-	2920-2949
90	**105**	2950-2964	-	2965-2979	-	2950-2979
91	**106**	2980-2994	-	2995-3008	-	2980-3008
92	**107**	3009-3022	-	3023-3037	-	3009-3037
93	**108**	3038-3052	-	3053-3066	-	3038-3066
94	**109**	3067-3081	-	3082-3096	-	3067-3096
95	**110**	3097-3113	3105, 3108	3114-3128	-	3097-3128
96	**111**	3129-3143	-	3144-3158	-	3129-3158
97	**112**	3159-3173	-	3174-3187	-	3159-3187
98	**113**	3188-3201	-	3202-3216		3188-3216
99	**114**	3217-3231	-	3232-3245	-	3217-3245
100	**115**	3246-3259	-	3260-3274	-	3246-3274
101	**116**	3275-3289	-	3290-3304	-	3275-3304
102	**117**	3305-3319	-	3320-3334	-	3305-3334
103	**118**	3335-3349	-	3350-3363	-	3335-3363
104	**119**	3364-3378	-	3379-3393	-	3364-3393
105	**120**	3394-3408	-	3409-3423	-	3394-3423
106	**121**	3424-3438	-	3439-3453	-	3424-3453
107	**122**	3454-3468	-	3469-3483	-	3454-3483
108	**123**	3484-3498	-	3499-3513	-	3484-3513
109	**124**	3514-3528	-	3529-3543	-	3514-3543
110	**125**	3544-3557	-	3558-3572	-	3544-3572
111	**126**	3573-3587	-	3588-3601	-	3573-3601
112	**127**	3602-3616	-	3617-3631	-	3602-3631
113	**128**	3632-3646	-	3647-3661	-	3632-3661
114	**129**	3662-3675	-	3676-3689	-	3662-3689
115	**130**	3690-3704	-	3705-3719	-	3690-3719
116	**131**	3720-3734	-	3735-3749	-	3720-3749
117	**132**	3750-3765	3761	3766-3780	-	3750-3780
118	**133**	3781-3795		3796-3810	-	3781-3810
119	**134**	3811-3826	3811	3827-3841	-	3811-3841
120	**135**	3842-3856	-	3857-3868	-	3842-3868
121	**136**	3869-3882	-	3883-3896	-	3869-3896
122	**137**	3897-3911	-	3912-3925	-	3897-3925
123	**138**	3926-3940	-	3941-3955	-	3926-3955
124	**139**	3956-3970	-	3971-3985	-	3956-3985
125	**140**	3986-3999	-	4000-4013	-	3986-4013
126	**141**	4014-4028	-	4029-4043	-	4014-4043
127	**142**	4044-4058	-	4059-4074	4065	4044-4074
128	**143**	4075-4089	-	4090-4103	-	4075-4103
129	**144**	4104-4118	-	4119-4132	-	4104-4132
130	**145**	4133-4147	-	4148-4162	-	4133-4162
131	**146**	4163-4177	-	4178-4192	-	4163-4192
132	**147**	4193-4207	-	4208-4222	-	4193-4222
133	**148**	4223-4237	-	4238-4256	4246, 4248, 4251, 4254.	4223-4256
134	**149**	4257-4271	-	4272-4286	-	4257-4286
135	**150**	4287-4301	-	4302-4316	-	4287-4316
136	**151**	4317-4331	-	4332-4346	-	4317-4346
137	**152**	4347-4361	-	4362-4376	-	4347-4376
138	**153**	4377-4390	-	4391-4404	-	4377-4404
139	**154**	4405-4419	4420-4448 arası	4449-4463	-	4405-4419 // 4449-4463
140	**155**	4464-4478	-	4479-4494	-	4464-4494
141	**156**	4495-4509	-	4510-4523	-	4495-4523

142	**157**	4524-4538	-	4539-4553	-	4524-4553
143	**158**	4554-4568	-	4569-4583	-	4554-4583
144	**159**	4584-4598	-	4599-4613	-	4584-4613
145	**160**	4614-4628	-	4629-4643	-	4614-4643
146	**161**	4644-4658	-	4659-4673	-	4644-4673
147	**162**	4674-4688	-	4689-4703	-	4674-4703
148	**163**	4704-4718	-	4719-4732	-	4704-4732
149	**164**	4733-4347	-	4348-4762	-	4733-4762
150	**165**	4763-4777	-	4778-4792	-	4763-4792
151	**166**	4793-4812	4801, 4802, 4804, 4805, 4806, 4807 Sayfadaki 10. beyit YT neşrinde yok.	4813-4827	-	4793-4827
152	**167**	4828-4842	-	4843-4857	-	4828-4857
153	**168**	4858-4872	-	4873-4887	-	4858-4887
154	**169**	4888-4902	-	4903-4917	-	4888-4917
155	**170**	4918-4932	-	4933-4947	-	4918-4947
156	**171**	4948-4951, 4967-4978	4952-4966 beyit aralığı; 4971	4979-4993	-	4948-4993
157	**172**	4994-5008	-	5009-5022	-	4994-5022
158	**173**	5023-5038	5035	5038-5054	-	5023-5054
159	**174**	5055-5069	-	5070-5084	-	5055-5084
160	**175**	5085-5099	-	5100-5114	-	5085-5114
161	**176**	5115-5129	-	5130-5144	-	5115-5144
162	**177**	5145-5159	-	5160-5174	-	5145-5174
163	**178**	5175-5189	-	5190-5204	-	5175-5204
164	**179**	5205-5219	-	5220-5234	-	5205-5234
165	**180**	5235-5248	-	5249-5262	-	5235-5262
166	**181**	5263-5277	-	5278-5292	-	5263-5292
167	**182**	5293-5307	-	5308-5322	-	5293-5322
168	**183**	5323-5336	-	5337-5351	-	5323-5351
169	**184**	5352-5366	-	5367-5381	-	5352-5381
170	**185**	5382-5396	-	5397-5411	-	5382-5411
171	**186**	5412-5427	5416	5428-5442	-	5412-5442
172	**187**	5443-5457	-	5458-5472	-	5443-5472
173	**188**	5473-5487	-	5488-5502	-	5473-5502
174	**189**	5503-5517	-	5518-5531	-	5503-5531
175	**190**	5532-5546	-	5547-5560	-	5532-5560
176	**191**	5561-5575	-	5576-5589	-	5561-5589
177	**192**	5590-5604	-	5605-5619	-	5590-5619
178	**193**	5620-5634	-	5635-5649	-	5620-5649
179	**194**	5650-5664	-	5665-5679	-	5650-5679
180	**195**	5680-5694	-	5695-5709	-	5680-5709
181	**196**	5710-5724	-	5725-5738	-	5710-5738
182	**197**	5739-5752	-	5753-5766	-	5739-5766
183	**198**	5767-5781	-	5782-5795	-	5767-5795
184	**199**	5796-5810	-	5811-5825	-	5796-5825
185	**200**	5826-5840	-	5841-5855	-	5826-5855
186	**201**	5856-5870	-	5871-5885	-	5856-5885
187	**202**	5886-5900	-	5901-5915	-	5886-5915
188	**203**	5916-5930	-	5931-5945	-	5916-5945
189	**204/A, 4/B**	5946-5959	-	5960-5972	-	5946-5972
190	**5**	5973-5987	-	5988-6001	-	5973-6001
191	**6**	6002-6016	-	6017-6032	6018	6002-6032
192	**7**	6033-6046	-	6047-6059	-	6033-6059
193	**8**	6060-6074	-	6075-6089	-	6060-6089
194	**9**	6090-6104	-	6105-6119	-	6090-6119
195	**10**	6120-6132	-	6133-6146	-	6120-6146
196	**11**	6147-6159	-	6160-6168	-	6147-6168
197	**12**	6169-6183	-	6184-6194	-	6169-6194
198	**13**	6195-6204	-	6205-6217	-	6195-6217

199	**14**	6218-6226	-	6227-6240	-	6218-6240
200	**15**	6241-6255	-	6256-6270	-	6241-6270
201	**16**	6271-6285	-	6286-6300	-	6271-6300
202	**17/A, 2/B**	6301-6314	6315-6450 arası	6451-6465	-	6301-6314 6451-6465
203	**3**	6466-6480	-	6481-6495	-	6466-6495
204	**4/A, 204/B**	6496-6510	-	6511-6525	-	6496-6525
205	**205**	6526-6540	-	6541-6555	-	6526-6555
206	**206**	6556-6570	-	6571-6585	-	6556-6585
207	**207**	6586-6598	-	6599-6613	-	6586-6613
208	**208**	6614-6628	-	6629-6641	-	6614-6643
209	**209**	6644-6658	-	6659-6671	-	6644-6673
210	**210**	6674-6688	-	6689-6703	-	6674-6703
211	**211**	6704-6718	-	6719-6733	-	6704-6733
212	**212**	6734-6748	-	6749-6764	6755	6734-6764
213	**213**	6765-6779	-	6780-6794	-	6765-6794
214	**214**	6795-6811	6807 ve 6810	6812-6826	-	6795-6826
215	**215**	6827-6841	-	6842-6856	-	6827-6856
216	**216**	6857-6871	-	6872-6886	-	6857-6886
217	**217**	6887-6902	6900. beyit 217B'de	6903-6916	6900. beyit sayfanın ilk beyti	6887-6916
218	**218**	6917-6930	6917	6931-6945	-	6917-6945
219	**219**	6946-6960	-	6961-6975	-	6946-6975
220	**220**	6976-6990	-	6991-7005	-	6976-7005
221	**221**	7006-7020	-	7021-7035	-	7006-7035
222	**222**	7036-7050	-	7051-7065	-	7036-7065
223	**223**	7066-7080	-	7081-7095	-	7066-7095
224	**224**	7096-7109	-	7110-7124	-	7096-7124
225	**225**	7125-7139	-	7140-7154	-	7125-7154
226	**226**	7155-7167	-	7168-7182	-	7155-7182
227	**227**	7183-7197	-	7198-7212	-	7183-7212
228	**228**	7213-7227	-	7228-7242	-	7213-7242
229	**229**	7243-7256	-	7257-7270	7268	7243-7270
230	**230**	7271-7284	-	7285-7299	-	7271-7299
231	**231**	7300-7314	-	7315-7329	-	7300-7329
232	**232**	7330-7344	-	7345-7359	-	7330-7359
233	**233**	7360-7374	-	7375-7389	-	7360-7389
234	**234**	7390-7404	-	7405-7409	7408	7390-7409
235	**235**			**KAPAK**		

Sonuç

Derviş Muhammed Yemînî'nin Fazîletnâmesi'nin H 992/M 1584 tarihli nüshası üzerine yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Öncelikle nüshada 550 adet eksik beyit tespit edilmiş ve bu beyitlerin içerikteki asıl sıra numaraları tabloya eklenmiştir. Bunun yanında eser içerisinde yer almasına rağmen Yusuf Tepeli'nin neşrinde bulunmayan üç farklı beyit tespit edilerek bu beyitlerin numaraları da tabloya işlenmiştir. Söz konusu beyitlerin çevirisi şu şekildedir:

"Bekâ dârındadur dîdâr-ı rahmân
O dâra irenler kıldı hayrân" (250-260. beyit aralığı, muhtemel 258. beyit)

"Ali'yi bil Ali'ye itme inkâr
Ali'yi bilmeyen merdûd u murdâr" (2830-2840. beyit aralığı, muhtemel 2837. beyit)

"Ki guna (?) alam satam idem ticâret

Gemüm gark oldı mâl oldı hasâret" (4793-4812. beyit aralığı, muhtemel 4802. beyit)

Bunların dışında nüsha anlam akışı ve metnin bütünlüğü dikkate alınarak yeniden değerlendirilmiştir. Sayfa ve beyit sıralamaları bu doğrultuda düzenlenmiştir. Böylelikle yazmanın daha sistematik ve takibi yapılabilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır.

H 992/M 1584 nüshasının müellif nüshasına yakın bir dönemde istinsah edilmiş olması onu Fazîletnâme araştırmaları bakımından oldukça değerli bir kaynak hâline getirmektedir. Özellikle XVI. yüzyıla yakın tarihli bir yazma olması metnin erken dönem tanıklığını, veri aktarım sürecini ve istinsah geleneğini takip edebilmek açısından önemli veriler sunmaktadır. Bununla birlikte nüshada tespit edilen eksik varaklar, yanlış sıralandırılmış sayfalar, beyit karışıklıkları ve vezin kusurları, yazmanın doğrudan kullanılmasını güçleştiren birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple nüshanın, sadece tarihî yakınlığı sebebiyle güvenilir kabul edilmesi yeterli değildir. Metnin diğer nüshalarla bilimsel kaygı gözetilerek karşılaştırmalı biçimde titizlikle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Özellikle Fazîletnâme üzerine ilk defa çalışma yapacak araştırmacılar açısından bu durum daha dikkat çekicidir. Metnin genel yapısına, beyit sıralamasına ve mevcut neşirlere hâkim olmayan bir araştırıcının nüshadaki eksiklikleri veya sıralama problemlerini fark edemeden değerlendirme yapması olağandır. Bu da zamanla yanlış aktarımlara, hatalı yorumlara ve metin merkezli çeşitli akademik problemlere yol açabilecektir. Bu çalışmada gerçekleştirilen tasnif, karşılaştırma ve düzenleme işlemleriyle H 992/M 1584 nüshasının mevcut durumu daha görünür hâle getirilmeye çalışılmıştır. Hazırlanan tablo ve tespit edilen veriler sayesinde araştırmacıların nüsha üzerindeki problemli alanları daha kolay fark edebilmesi ve çalışmalarını daha sağlıklı bir zeminde sürdürebilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın yalnızca ilgili nüshanın tanıtımına katkı sunmakla kalmayıp aynı zamanda Fazîletnâme araştırmalarında karşılaştırmalı metin incelemelerine yönelik rehber niteliğinde bir kaynak işlevi göreceği düşünülmektedir.

Yapay Zekâ (YZ) Beyanı *Artificial Intelligence (AI) Declaration*
Bu çalışmada yazım ve dil düzenlemeleri için yapay zekâ destekli bir araçtan sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Çalışmanın bilimsel içeriği ve sorumluluğu yazara aittir./*In this study, an AI-assisted tool was used to a limited extent for language editing and stylistic improvements. The scientific content and responsibility of the study belong solely to the author(s).*

Kaynakça

Gölpınarlı, A. (1973). *Hurufîlik metinleri kataloğu*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Kılıç, F. ve Bülbül, T. (2011). *Demir Baba velâyetnâmesi* (inceleme-tenkitli metin). Grafiker Yayınları.

Noyan, B. (1999). *Bütün yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik*. Ardıç Yayınları.

Noyan, B. (2000). *Bütün yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik*. Ardıç Yayınları.

Özmen, İ. (1995). *Alevî-Bektâşî şiirleri antolojisi* (Cilt 2). Saypa Yayınları.

Şahin, Ş. H. (2013). *Yemînî fazîlet-nâme (İmam Ali'nin erdemleri)*. Sarıyıldız Matbaacılık.

Şenyurt, G. (2020a). Demir Baba velâyetnâmesinde Derviş Muhammed Yemînî'nin yeri. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(1), 66-71.

Şenyurt, G. (2020b). Derviş Muhammed Yemînî'nin Fazîletnâmesinde On İki İmam'ın yeri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *13*(71,) 94-106.

Şenyurt, G. (2020c). *Fazîletnâme ışığında Yemînî*. La Kitap Yayınları.

Tepeli, Y. (2002). *Derviş Muhammed Yemînî Fazîlet-nâme (Cilt 1-2): giriş-inceleme-metin ve gramatikal dizin*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tevfik, M. (1327). *Manastır vilâyeti tarihçesi*. Beynelmilel Ticaret Matbaası.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Tarama sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yemînî, Hâfızoğlu Derviş Mehmed es-Semerkandî. (1519 sonrası). *Fazîletnâme-i Hazret-i Ali (Yazma eser)*. Milli Kütüphane, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 26 Hk 1110. https://portal.yek.gov.tr/works/detail/624115